

Ján Dravecký

V SLUŽBE KREŠŤANSKÝCH ŠKÔL

PRO VILLA QUIRINI, občianske združenie

Kurimany 2025

© PaedDr. Ján Dravecký, PhD.

Jazykové korektúry:

Mgr. Štefan Hric

Grafická úprava:

PaedDr. Ján Dravecký, PhD.

Vydavateľ:

PRO VILLA QUIRINI, občianske združenie
Kurimany 2025

Tlač:

Tlačiareň Kežmarok GG, s. r. o.

Náklad: 300 ks

ISBN 978-80-975202-0-5

OBSAH

Úvod	5
Kto bol Ján de La Salle	10
Inštitút školských bratov	13
Inštitút školských bratov dnes	17
Čo charakterizuje brata inštitútu	21
Školskí bratia na Slovensku	25
Pôsobenie školských bratov v Bojnej	27
Školskí bratia z obce Kurimany	38
Juraj Dravecký (1909 - 1999)	38
Michal Dravecký (1908 – 1969)	54
Martin Faltin (1912 – 2001)	62
Štefan Etienne Oravec (1873 – 1960)	77
Záver	80
Zoznam použitých zdrojov a literatúry	81

Úvod

Významným počinom panovníčky Márie Terézie bolo iniciovanie reformy uhorského školstva. V roku 1777 bol vydaný dokument *Ratio educationis*, podľa ktorého sa reformovalo uhorské školstvo analogicky ako v rakúskych krajinách habsburskej monarchie. *Ratio educationis* bol prvý dokument, kde sa vyslovila zásada všeobecnej školskej povinnosti (s dochádzkou do ľudovej školy) a kde sa školstvo chápe ako záležitosť politická, štátna (res politicum) a nie ako dosiaľ iba náboženská, cirkevná. Štát prejavil takto v školskej politike iniciatívu, začal sa zavádzať vrchný štátny dozor nad školami, štátna regulácia škôl.

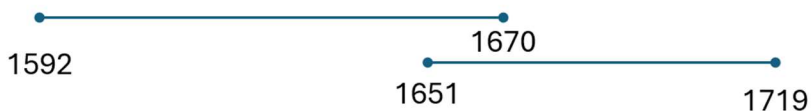
Do roku 1777 sa vzdelávaniu detí a mládeže venovala predovšetkým Cirkev. Pre rozvoj západnej civilizácie boli veľkým prínosom kresťanské kláštory. Stávali sa centrami vzdelanosti, zriaďovali kláštorné školy ako centrá náboženského života a vzdelanosti. Cirkvi treba ďakovať za jeden z najväčších intelektuálnych darov pre ľudstvo – za univerzitný systém, ktorý sa začal budovať od 12. storočia. Medzi najstaršie univerzity na svete patrí univerzita v Bologni (Taliansko, založená v roku 1088) a v Paríži (Francúzsko, založená v roku 1150). Pri vzdelávaní chudobných detí zohrávali významnú úlohu katedrálne a farské školy, v ktorých učili deti čítať, počítať a základy náboženstva.

V našom geografickom priestore je všeobecne známym tvorcom uceleného systému výchovy a vzdelávania a najväčšou osobnosťou pedagogiky Ján Amos Komenský (28.3.1592 – 15.11.1670). Vo svojom rozsiahlom pedagogickom diele načrtol koncepciu školského vzdelávacieho systému pre všetky deti. Za hlavné piliere výchovy pokladal vzdelanie, mravnosť a bohabojnosť.

Srdcom jeho pedagogiky je náboženská výchova, svetský život chápal ako prípravu na večný život. Požadoval vzdelávanie pre všetky deti. V diele „Navrzení krátke o obnovení škol v Království českém“ dôrazne žiadal... *„Aby všecka v národu našem mládež, bohatá i chudá, obojího pohlaví, beze vší vyminky, netoliko čísti a psáti učena byla, ale také známosti všelijakých božských a lidských věcí, cokoli jmenovitě člověku k přítomnému i budoucímu životu napomáha...“*.

V druhej polovici 17. storočia, v období, keď vo Francúzsku vládol kráľ Ľudovít XIV., žil Ján de La Salle (30. apríl 1651 – 7. apríl 1719). Ako kňaz a kanonik začal zakladať v meste Remeš školy pre chudobných. Okolo roku 1680 začal pozývať nedostatočne vyučených učiteľov do svojho domu na spoločné stolovanie, pri ktorom sa rozprávalo o vyučovaní, prítomní si vymieňali skúsenosti. Tak sa sformovala komunita, ktorá sa označovala ako „Bratia kresťanských škôl“. Ján de La Salle vyžadoval, aby si bratia získavali „srdcia detí“ s prísnosťou otca a láskou matky. Predovšetkým však požadoval, aby sami robili to, čo vyžadovali od iných. V čase smrti Jána de La Salle už pôsobilo asi 274 bratov, ktorí žili a vyučovali v 24 komunitách s 10 tisícmi žiakov po celom Francúzsku.

Komunita prešla zložitým vývojom, spoločnosť bratov sa ustavične rozširovala, vznikali nové školy. Ján de la Salle založil učiteľský ústav, prvý toho typu v dejinách. V XVII. storočí bolo nie len vo Francúzsku učiteľské povolanie považované za podradné. Učiteľmi boli zväčša ľudia bez vzdelania, pracovali neorganizovane, bez premyslených metód a systému. Ján de la Salle vychádzal z toho, že najprv musia byť vychovaní a vzdelaní samotní učitelia, aby škola

¹ Veľká francúzska revolúcia prebehla vo Francúzsku v rokoch 1789 – 1799 s cieľom odstrániť kráľovu absolutistickú moc.

meštiansku školu a malý noviciát (juvenát) pre svoj budúci rehoľný dorast.

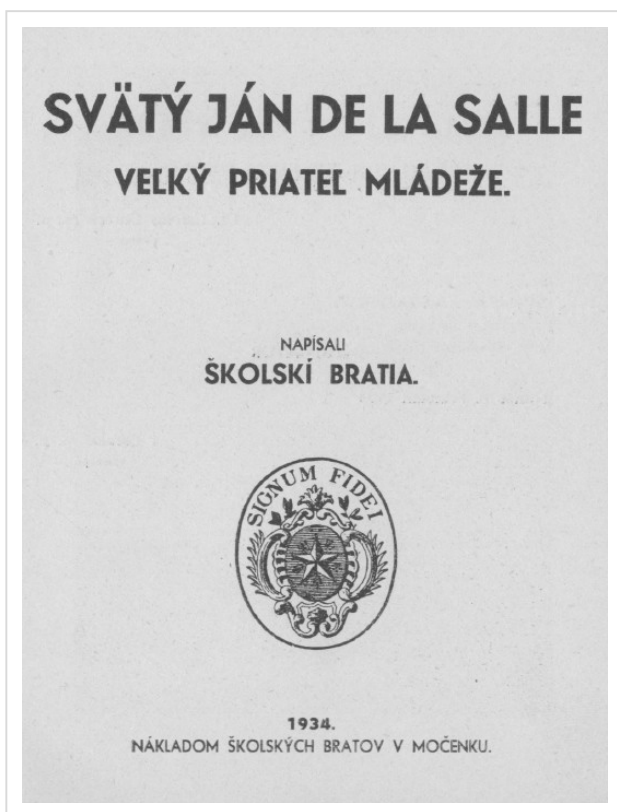
Do Bojnej postupne vo veku 12 rokov odišli študovať aj traja chlapci z Kurimian. Juraj Dravecký, Michal Dravecký a Martin Faltin. Pochádzali z chudobných viacpočetných rodín. Po ukončení štúdia na meštianskej škole a formácii v juvenáte v Bojnej boli vyslaní na štúdiá v zahraničí. Úspešným završením štúdií sa ako lasaliánski učitelia v reholi školských bratov podieľali na misijnom poslaní a rozvoji kresťanských škôl v Bejrúte, Betleheme a na Srí Lanke.

Zaiste vplyvom osvietenstva a tiež aj pod vplyvom účinkovania školských bratov na Slovensku spišský diecézny biskup Ján Ladislav Pyrker² založil v roku 1819 v Spišskej Kapitule prvý učiteľský ústav v Uhorsku zameraný na prípravu učiteľov ľudových škôl.

Naším zámerom pri tvorbe tejto knihy bolo oboznámiť čitateľa s osobnosťou – zakladateľom Inštitútu školských bratov, svätcom – sv. Jánom de la Salle. Tiež sme sa pokúsili v krátkosti opísať okolnosti vzniku inštitútu a jeho pôsobenie vo svete a na Slovensku. Osobitne sme však chceli poskytnúť čitateľovi dostupné informácie o osudoch troch

² Narodil sa v Nagy Lángu pri Stolnom Belehrade. Jeho predkovia pochádzali z Tyrolska. Bol opäť cisterciátskeho opátstva v Lilienfelde v dnešnom Rakúsku. Rehoľné meno si vybral „Ladislav“. Pre zásluhy v cisterciátskom opátstve ho František I. menoval r. 1818 za spišského biskupa. Spišský biskupský stolec zaujal 12. mája 1819. Po slovensky sa začal učiť od svojho tajomníka, člena Slovenského učeného tovaríšťa, Jána Fejérvaryho. Za jeho pôsobenia bol postavený v Spišskej Kapitule Katolícky učiteľský ústav, prvý tohto druhu v celom Uhorsku a slávnostne bol otvorený 19. novembra 1819. Zdroj: <https://kapitula.sk/spisski-biskupi/> (13.10.2025)

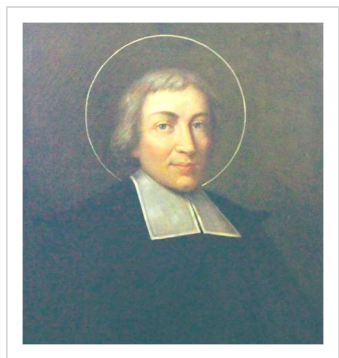
mužov, rodákov z obce Kurimany, ktorí svoj život venovali službe kresťanským školám. Sme toho názoru, že každá obec, či región si má pripomínať a vážiť svojich rodákov, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom zapísali do dejín a ich životné dielo presiahlo svoju dobu a región a bolo výnimočné. Ich činy je potrebné vyzdvihnúť a postaviť ako sviecu na vyvýšené miesto, aby ich svetlo svietilo ďalším generáciám a inšpirovalo ich k plnohodnotnému životu v službe ľudstvu.

Prvá publikácia o sv. Jánovi de La Salle vydaná na Slovensku.

Kto bol Ján de La Salle

Stručná odpoveď by mohla byť, že to bol zakladateľ kongregácie Bratov kresťanských škôl. Z jeho životopisu uvedieme aspoň najpodstatnejšie údaje. Čitateľ sa o ňom môže viac dozvedieť v útlej publikácii „Ján de La Salle Patrón učiteľov“³, z ktorej sme čerpali informácie.⁴

Svätý Ján de La Salle sa narodil 30. apríla 1651 v meste Remeš, v kraji Champagne vo Francúzsku. Jeho otec Ľudovít pochádzal z buržoáznej rodiny, bol prísediacom na súde v Remeši. Matka Nicole Moet de Brauilet bola príslušníčkou starej šľachtickej rodiny. Ján bol najstarší z 11 detí. Vyrastal v zbožnej kresťanskej rodine s dobrým materiálnym zázemím. Už ako 11 ročný prejavoval svoju túžbu stať sa kňazom. Otec s tým spočiatku nesúhlasil, no nakoniec privoliť. Ako 16 ročný sa stal kanonikom remešskej katedrály a začal teologické štúdiá na remešskej univerzite. Po roku štúdiá vstúpil do seminára v Paríži. Počas pobytu v seminári sa stal členom družiny apoštolátu za dobrých učiteľov.

³ FIETKO, G.: Ján de La Salle Patrón učiteľov. Vydavateľstvo Michala Vaška : Prešov, 1999

⁴ V roku 1934 vydali Školskí bratia v Močenku knihu „Svätý Ján de La Salle veľký priateľ mládeže“, v ktorej na 202 stranách podrobne opisujú život a dielo sv. Jána de La Salle. O dva roky neskôr (1936) vyšla v Čechách kniha „Svatý Jan Křtitel de La Salle“ vo vydavateľstve „Vítězové Olomouc“, autorom ktorej je K. B. Hroch.

Značným zásahom do života bola smrť oboch rodičov – v roku 1672 mu ako 21 ročnému zomrela matka a o necelý rok na to aj otec. Ako najstarší z detí prevzal starostlivosť o rodinu. Popri všetkým domácim povinnostiach sa venoval aj štúdiu. V roku 1678 bol ako 27 ročný vysvätený za kňaza.

Už vtedy sa u neho prejavovali hlboká zbožnosť a kvalitné vzdelanie. O založení školy pre chlapcov v tom čase ešte neuvažoval. No istá jeho príbuzná ho upozorňovala na veľkú morálnu biedu opustených chlapcov a navrhla mu, aby otvoril pre nich školu. To bol pre neho podnet, aby začal uvažovať o možnostiach výchovy chudobných chlapcov. Na jeho popud založil miestny farár školu pre takýchto chlapcov. Problém bol v tom, že neboli vhodní učitelia. Tých, ktorí v tejto škole začali vyučovať, pozýval k sebe do svojho domu, aby ich formoval. Mával pre nich prednášky a oduševňoval ich pre učiteľské povolanie.

Sám sa venoval ďalšiemu štúdiu. Jeho úsilie bolo korunované dosiahnutím doktorátu z teológie v roku 1681. Okolo seba zhromažďoval šikovných mládencov, viedol ich a pripravoval na povolanie učiteľa. V roku 1684 na sviatok Najsvätejšej Trojice zložilo prvých 12 učiteľov sľub poslušnosti. Vznikla nová spoločnosť, ktorú nazval „Bratia kresťanských škôl“ – Školskí bratia (*Frères des écoles chrétiennes*). Spoločnosť bratov sa postupne rozširovala. Vznikali nové školy. Ján de La Salle založil učiteľský ústav – prvý v dejinách.

Vyčerpaného od mnohých bolestí a námah Ján de La Salle 7. apríla 1719 zomrel vo veku 68 rokov. Inštitút školských bratov už bol rozšírený po celom Francúzsku. Aj školy, ktoré zakladali bratia, mali ohromný úspech.

V roku 1880 bol Ján de La Salle vyhlásený za blahoslaveného. V jubilejnom roku 1900 bol vyhlásený za svätého. V roku 1950 ho pápež Pius XII. vyhlásil za patróna učiteľov a vychovávateľov.

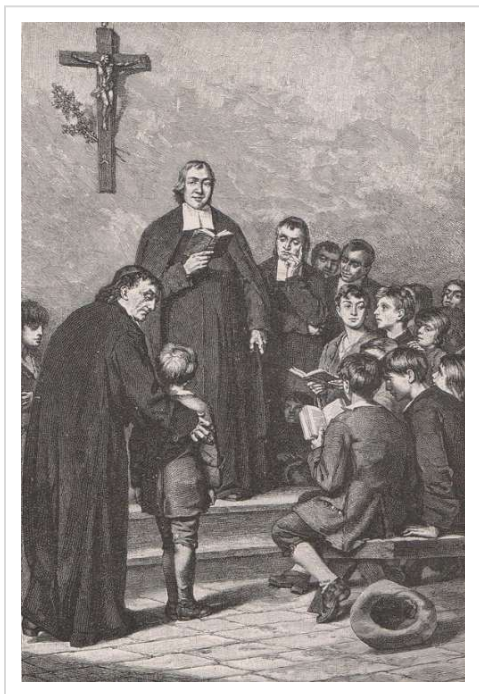
V roku 1964 bola socha sv. Jána de La Salle slávnostne umiestnená v centrálnej časti Baziliky sv. Petra v Ríme. Telesné pozostatky sú uctievané v generálnom dome inštitútu v Ríme. Jeho sviatok sa v celej Cirkvi liturgicky slávi 7. apríla.

Inštitút školských bratov

Vo Francúzsku v 17. storočí vládol kráľ Ľudovít XVI. Nazývaný bol tiež ako Veľký, alebo Slnko.

V tých časoch bola núdza o dobré a bezplatné školy. Európa bola zničená vojnami, ktoré zúrili v 16. a 17. storočí. Kláštory, školy a farnosti boli zničené. Veľa detí a mládeže nedostávalo ani základné vzdelanie, žili opustení, na ulici. Ján de La Salle to spozoroval. Rozhodol sa pre nich založiť školy. V meste Rouene žila istá jeho príbuzná, bohatá pani

Mailleferová, ktorá viedla svetácky život. Po čase sa však obrátila a začala podporovať dievčenskú školu, ktorú založil a viedol kanonik Mikuláš Roland. Pani Mailleferová však chcela, aby aj chlapci mali možnosť vzdelávania. Ján dostal od nej odporúčanie a podporu, aby mohol v Remeši založiť takisto bezplatnú školu pre chlapcov. Po prekonaní ťažkostí sa to aj podarilo.

Ján s pomocou iných založil školu, ktorá bola financovaná z jeho peňazí, ktoré mal ako kanonik, alebo ktoré mu zostali z dedičstva. Celý čas však rozmýšľal, čo robiť, aby škola fungovala ešte lepšie, aby učitelia neučili len z povinnosti, ale hlavne aby vydávali svedectvo duchovného života. Nakoniec sa rozhodol. V roku 1683 sa vzdal kanonického miesta a príjmov, ktoré z toho plynuli. O rok nato sa vzdal aj svojho dedičstva. Sám zostal žiť v chudobe a jedine z almužny napriek tomu, že ho od toho odhovárali kňazi i arcibiskup. Čoskoro sa k nemu pridalo niekoľko mladíkov a tiež začali bezplatne vyučovať a vychovávať chlapcov. Stále to však bolo len svetské združenie. Ján sa po dlhých modlitbách a uvažovaní rozhodol napísať duchovné pravidlá, aby mohlo vzniknúť duchovné spoločenstvo. Ustanovil, že všetci, čo budú patriť do rehole, nebudú kňazi, ale bratia. Na sviatok Najsvätejšej Trojice v roku 1684 zložilo prvých 12 učiteľov sľub poslušnosti. V kostole Panny Márie v Liesse odovzdali spoločnosť pod jej ochranu.

Požiadavkou bolo, že aj predstavení budú iba bratia. Sám sa preto, že bol kňazom, z miesta predstaveného rehole vylúčil. Až na naliehanie svojich bratov prevzal vedenie novej spoločnosti. Tak vznikla rehoľa Bratia kresťanských škôl, ľudovo „školskí bratia“. Ich hlavným cieľom bolo bojovať proti nevedomosti. Mnohí farári, najmä vidiecki, prosili Jána, aby im poslal školských bratov, ktorí by boli ochotní zdarma vyučovať deti. Ján kvôli tomu v roku 1685 zriadil v Remeši prvý učiteľský ústav, kde sa vzdelávali budúci vidiecki učitelia.

O rok neskôr otvoril podobný seminár v Paríži. V oboch sa vyučovalo zdarma. Obyčajne tam bolo okolo tridsať

žiakov, ktorí sa potom rozišli po dedinách a tam učili. Ján sám mal nad týmito ústavmi patronát.⁵

Učitelia – školskí bratia - prijali pravidlá spolunažívania, ktoré im Ján de La Salle vypracoval. On sám venoval celý čas učiteľom. Vštepoval im ducha skromnosti, pokory, chudoby, nábožnosti a vzájomnej lásky. Okrem toho, že Ján spracoval Regulu rehole, dal učiteľom jednoduché, skromné oblečenie, ako vtedy nosili dedinskí kňazi a ktoré nosia dodnes.

V čase, keď bola spoločnosť založená, ale aj neskôr, prežíval jej zakladateľ veľa ťažkých skúšok a prenasledovaní. A nedialo sa to len zvonka, ale aj zvnútra – čo bolelo ešte viac. Ján de La Salle mal veľa protivníkov, chýbali hmotné prostriedky. Všetko však prekonával s vierou v Božiu prozreteľnosť.

Problematike výchovy a vzdelávania, ako aj otázkam vedenia škôl sa Ján de La Salle venoval vo viacerých svojich dielach: Vedenie

⁵ Porov. Ján de La Salle, kňaz, zakladateľ rehole Školských bratov. In: Životopisy svätých. <https://www.zivotopisysvatych.sk/jan-de-la-salle/> (18.2.2025)

školy; Pravidlá slušnosti a kresťanskej zdvorilosti; Pokyny pre riaditeľov; Rozjímania a ďalšie publikácie.

Ján de La Salle sa orientoval predovšetkým na výchovu chudobnej mládeže. Pre nich zaviedol bezplatné vyučovanie. Do vyučovania začal zavádzať primerané metódy pre jednotlivé učebné predmety. Latinčinu nahradil materinským jazykom. Najvýznamnejšou zmenou bolo zavedenie vyučovania v skupine namiesto vyučovania jednotlivcov. Žiakov rozdelil do tried a oddelení podľa stupňa vzdelania a podľa schopností. Charakteristickým znakom tohto systému vyučovania bola modlitba. Často sa vyučovanie prerušilo a krátkou modlitbou sa žiaci mali učiť uvedomovať si neustálu Božiu prítomnosť. Ján de La Salle bol prvý, kto začal používať tabuľu a kriedu pri vyučovaní. V školách zaviedol poriadok, čo umožnilo dosahovať výborné edukačné výsledky. Deti rady chodili do školy, škôl i žiakov neustále pribúdalo.

Keď mal 65 rokov, v roku 1717 povolal riaditeľov škôl, aby uskutočnili voľbu generálneho predstaveného. Zvolený bol brat Bartolomej. Spoločenstvo školských bratov bolo uznané za rehoľnú kongregáciu pápežom Benediktom XIII. dňa 26. januára 1725 pápežskou bulou „In apostolicae dignitatis solio“.⁶

⁶ V súčasnosti je oficiálny názov rehoľného spoločenstva, ktoré založil sv. Ján de La Salle „Inštitút školských bratov“ (latinsky Institutum Fratrum Scholarum Christianarum). „Rehoľa školských bratov“ je hovorové označenie, ktoré sa môže používať v katechéze, alebo v neformálnych rozhovoroch.